

8. Kozłowski S., Ekorozwój – wyzwanie XXI wieku, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.

9. Macnaghten P., Urry J., Alternatywny przyrody – nowe myślenie o przyrodzie i społeczeństwie, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2005.

10. Putnam R. D., Demokracja w działaniu. Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech, Fundacja im. Stefana Batorego, Kraków – Warszawa 1995.

Zoriana Petrova

Regionální studia a mezinárodní obchod,
Metropolitní univerzita Praha, Česká republika

Iryna Lyubezna

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ÚROVEŇ KONKURENCESCHOPNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY

Ekonomická teorie popisuje konkurenceschopnost jako kategorii komplexní a složité měřitelnou. Pojem konkurenceschopnost můžeme vnímat v užším či širším významu. Je měřitelná kvantitativními i kvalitativními metodami. Z tohoto důvodu se v literatuře setkáváme s různým vnímáním tohoto pojmu jak v rovině významové, tak v jeho definování.

Mezi ekonomy se najdou jednak ti, kteří vnímají konkurenceschopnost jako důležitou charakteristiku ekonomik, ale i tací, kteří tento koncept zhodnotili jako nicneříkající.

Pro dostatečné ujasnění pojmu konkurenceschopnost je důležité zmínit také existenci několika referenčních úrovní, na kterých ji můžeme pozorovat a definovat, a které mají také na svědomí nejednoznačnost definic pojmu. Můžeme rozlišovat konkurenceschopnost na úrovni jedinců, firmy, odvětví, celého regionu i země. Tyto kategorie se dají v ekonomické rovině sloučit do dvou základních důležitých konceptů, mezi kterými vnímáme výraznější rozdíl – konkurenceschopnost firem a státu. Totiž – státy si nekonkurují stejně jako firmy.

Jednotlivé státy mají také výhodu ve faktu, že i pokud budou relativně nekonkurenceschopné, tak nezanknou, jak by se tomu stalo v případě firmy. Komplexní definice OECD (zahrnující všechny úrovně) vnímá konkurenceschopnost jako schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků vytvářet vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i poměrně vysokou úroveň jejich využití na udržitelné úrovni při současném vystavení se mezinárodní konkurenci [3]. Jinými slovy – konkurenceschopnost závisí na schopnosti subjektu produkovat zboží a služby, které obstojí v mezinárodní konkurenci a zároveň zvyšovat (nebo alespoň udržet) HDP. Vzhledem k zaměření této práce nás dále bude zajímat pouze makroekonomická konkurenceschopnost, tedy konkurenceschopnost států.

V této práci se budeme zabývat hlavně zkoumáním konkurenceschopnosti na národní úrovni, z toho důvodu se zaměříme přímo na její definování.

Ekonomická encyklopedie vymezuje konkurenceschopnost zemí jako schopnost ekonomiky jedné země soutěžit s ekonomikami jiných zemí podle úrovně efektivního využití národních zdrojů, zvyšování produktivity ekonomiky a zabezpečení na tomto základě vysoké a stálé rostoucí životní úrovně občanů [2].

Evropská unie národní konkurenceschopnost popisuje jako schopnost zajišťovat vysokou a stále rostoucí životní úroveň občanů, současně za podmínky co nejnižší nedobrovolné nezaměstnanosti.

Světové ekonomické fórum definuje konkurenceschopnost jako soubor institucí, politik a faktorů, které určují úroveň produktivity země. S produktivitou následně souvisí i prosperita, které daný stát dosahuje. Tedy, že více konkurenceschopné ekonomiky dosahují vyšší úrovně příjmů svých občanů. Úroveň prosperity také určuje míru návratnosti investic a ta má vliv na růst

ekonomiky. To ve svém důsledku znamená, že více konkurenceschopné země ve středně a dlouhodobém časovém horizontu dosahují vyního růstu [4].

Obecně lze identifikovat dva základní přístupy k vymezení národní konkurenceschopnosti. První z nich představuje tzv. užní pojetí, kdy zemi hodnotíme podle její exportní výkonnosti a schopnosti proniknout na zahraniční trhy a získávat z mezinárodní směny komparativní výhody. V nířním pojetí jde o komplexní kategorii, která používá multikriteriální metody, měřící konkurenceschopnost z různých úhlů pohledu v rámci světových žebříčků.

Za poslední desetiletí se určitým způsobem změnil náhled na makroekonomickou konkurenceschopnost. Dříve byla vnímána především jako exportní výkonnost, dnes se dostalo do popředí nířní pojetí, které klade důraz také na zvyšování příjmu obyvatel. Dle tohoto novějšího vymezení je konkurenceschopná ekonomika ta, jež vytváří vysokou životní úroveň, na které participuje co nejvíce obyvatel země. Proto jsou dnes hodnotícími kritérii konkurenceschopnosti jak faktory sociální, tak ekologické [1].

Nedá se říci, že by bylo nějaké ideální a univerzální řešení na zvýšení konkurenceschopnosti. Vždy záleží na konkrétních vstupních ekonomických, kulturních a sociálních podmínkách daného státu, od kterých se odvíjejí možnosti zlepšování v určitých oblastech. Otázkou tak je, jakým způsobem bude EU konkurenceschopnost členských států rozvíjet a jaká pro to nastaví pravidla. Ideálem by mělo být, jak zmínil Porter, že stát (v tomto případě i EU) by měla být iniciátorem a vyzyvatelem, který zapojené aktéry především motivuje. EU se doposud snažila působit na země pomocí vytváření strategií, avšak nakonec stejně vše leží na samotných členských státech.

Konkurenceschopnost je jedním z pojmů, který je hlavním tématem v otázce Evropské unie. Členské státy sledují své umístění v různých žebříčcích hodnocení konkurenceschopnosti, které srovnávají jejich vzájemné postavení i pozici vzhledem k celému světu. Toto postavení totiž znamená důležitý ukazatel jejich vyspělosti a efektivity politické a ekonomické situace v dané zemi.

Konkurenceschopnost je komplexní charakteristikou, která spojuje ekonomické, sociální a environmentální ukazatele. Tyto ukazatele jsou vzájemně závislé. Vysoká konkurenceschopnost státu je základem pro růst životního úrovně občanu, zlepšování kvality života.

Evropská unie prošla v poslední době výraznými změnami. Rozrostl se počet jejích členů. Zažila velký rozvoj i úpadek, což bylo důležitým impulsem pro větší zaměření na problematiku konkurenceschopnosti ekonomik států pro jejich zlepšení. V současném globalizovaném světě je totiž především neustálý vývoj předpokladem růstu konkurenceschopnosti.

Hlavní otázka je: Jak si aktuálně stojí EU v celosvětovém hodnocení konkurenceschopnosti?

Evropská unie je jako celek velmi konkurenceschopným subjektem. Jejím ideálním cílem je být co nejlepší ve všech oblastech – stará se o instituce, ekonomiku, své občany. Ve světě v současné době neexistuje žádný podobný ekonomický subjekt, který by sdružoval takové množství nezávislých států (aktuálně k dnešnímu datu celkem 28) a měl tak vysokou úroveň harmonizace politických, institucionálních a ekonomických činnosti. Od jiných subjektů se EU navíc odlišuje upřednostňováním politických a strategických cílů před ekonomickou efektivností. Péče o kvalitu života a prosperitu států by nebyla uskutečnitelná bez neustálého vývoje, který je hlavním předpokladem konkurenceschopnosti. Silná konkurence na vnitřním trhu EU zvyšuje i vnější konkurenceschopnost EU. Jejím problémem je však pomalý rozhodovací proces a realizace opatření na národních úrovních.

Konkurenceschopnost je často používaný pojem, který je možno definovat na různých úrovních z různých úhlů pohledu. V následující kapitole se věnuji vymezení konkurenceschopnosti jako takové dle několika teorií a vývoje vnímání tohoto pojmu, dále se pak zaměřuji konkrétněji na vymezení pojmu konkurenceschopnost státu, která je podstatou této práce. Poslední část se věnuje hodnocení konkurenceschopnosti na úrovni národních ekonomik z hlediska stanovených kritérií dle hodnotících institucí.

Podle Světová ročenky konkurenceschopnosti. Česká republika zlepšila úroveň své konkurenceschopnosti v porovnání s předchozím rokem.

Podle výsledků z indexu Ekonomické svobody se úroveň této svobody v České republice zlepšuje, což potvrzují obě ročenky – Heritage foundation a Fraser institute. V letošním roce jsou tyto výsledky za Českou republiku nejlepší za celou historii.

Podle indexu ekonomické svobody Fraser institute, se Česká republika zlepšila o celých deset příček. Je potřeba však upozornit, že toto hodnocení je vždy publikováno s dvouletým zpožděním, tedy v tomto případě mluvíme o hodnocení ještě. Výdaje na veřejnou správu se snížily, stejně tak podíl na celkové produkci státních podniků klesl. Naopak svoboda mezinárodního obchodu se zvýšila, a také oblast regulace trhu práce dosahuje lepšího hodnocení.

Literatury

1. Hančlová, Jana. Makroekonomické modelování české ekonomiky a vybraných ekonomik EU. 1. vyd. Ostrava: VNB-TU Ostrava, 2010, xvii, 287 s. ISBN 978-80-248-2353-9.
2. Моєрньї, Степан Васильєв. Економїкї енциклопедїе. Академіе, 2000, 814 s.
3. OECD. Staying competitive in the global economy: compendium of studies on global value chains. Paris: OECD, June 2008, 248 s. ISBN 978-926-4046-306. Dostupné z : <http://www.oecd.org/industry/ind/stayingcompetitiveintheglobaleconomycompendiumofstudiesonglobalvaluechains.html>
4. Slaný, Antonín. Konkurenceschopnost, růstová výkonnost a stabilita české ekonomiky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 181 s. ISBN 978-802-1056-565.
5. Yazlyuk B., Guley A., Brukhanskyi R. Basic principles of financial markets regulation and legal aspects of the legislative requirements. Investment Management and Financial Innovations. 2018. 15(1). 337-349.

Уляна Андрусів

к.е.н., доцент кафедри теорії економіки та управління
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ

БЕНЧМАРКІНГ В СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розвиток підприємництва в Україні супроводжується поглибленням економічних перетворень, що визначає підвищений інтерес до нових теорій і напрямків розвитку менеджменту. Раніше керівники підприємств навіть не задумувалися про конкуренцію, про підвищення ефективності, про збільшення прибутку, тому що підприємства не були власністю начальника чи директора. Нині ж політика підприємства цілком змінилася. У числі інших до них відноситься бенчмаркінг, який є новим напрямком розвитку бізнесу. Він пов'язаний з пошуком і вивченням найкращих методів і способів підприємництва, щоб здійснювати власний бізнес ще краще і продуктивніше.

Існує величезна кількість трактувань поняття бенчмаркінга. Одні вважають його продуктом еволюційного розвитку концепції конкурентоздатності, інші – програмою по поліпшенню якості, інші ж зараховують його до екзотичних продуктів японської бізнес-практики. Однак існує загальний знаменник, до якого можна привести різні визначення бенчмаркінга. Бенчмаркінг – це процес перебування і вивчення найкращих з відомих методів ведення бізнесу.

Водночас, чимало питань, пов'язаних з дослідженням бенчмаркінгу в системі контролінгу, залишаються недостатньо розглянутими. Спеціальних досліджень потребує виокреслення стратегічних пріоритетів розвитку галузі.

Метою роботи є дослідження бенчмаркінгу в системі контролінгу як дієвого інструменту розвитку регіону.